

4. Аққайыр Ж. Жасанды интеллект еңбек нарығына қалай әсер етуі мүмкін?. 18 ақпан 2024. <https://kz.kursiv.media/kk/2024-02-18/zhdrc-zhasandy-intellekt/>
5. Арын Е. Қазақстанда жасанды интеллекттің бірнеше бағыттары қолға алынған, ең сұранысқа ие түрі – биометрия. 16 наурыз 2024. <https://zhasalash.kz/news/qazaqstan-zhasandy-intellekt-tehnologiyalaryn-barlyq-salada-pajdalanyp-zhatyr-23772/>
6. Шынәділ С. Жасанды интеллектен адамзат ұта ма, ұтыла ма? <https://egemen.kz/article/181606-zhasandy-intellekten-adamzat-uta-ma-utyla-ma> 1 ақпан 2019.
7. Қайнар Т. Жасанды интеллект халықты жаулай ма?. <https://aikyn.kz/250962/zhasandy-intellekt-zhahandy-zhauelay-ma> 27 мамыр 2023.

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ: МИФ ЖӘНЕ ШЫНДЫҚ

Рушанова Н.Б.,

*Баспасөз және электронды БАҚ
кафедрасының аға оқытушысы*

әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

Жасанды Интеллект (AI) тұжырымдамасы біздің назарымызға ұсынылған кезде, біз көбінесе қоршаған ортада белгілі бір дәрежеде бұрыннан бар немесе жақын болашағымыздың ажырамас бөлігіне айналатын роботтарды, киборгтарды және басқа да күрделі технологияларды көз алдымызға елестетуге бейімбіз. Шын мәнісінде, жаңа дәуірдің ұрпағы ретінде біз интеллектуалды алгоритмдер ұсынатын белгілі бір «өнімдердің» пайдасын көріп отырмыз. Мәтінді ағылшын тілінен басқа тілге түрлендіру үшін Google Translate қолданбасын кім ғана пайдаланбайды?! Бағдарлама мінсіз аударманы жасамаса да, ол әдетте мәтінді түсінуге көмектеседі. Оны кейбір түзетулермен дәйекті түрде көрсетуге болады.

Шынтуайтына келгенде, жасанды интеллектпен байланысты технологиялар қазіргі уақытта смартфондарымызда сақталған фотосуреттердегі үлгілерді тану, әлеуметтік желілердегі ұсыныстар жүйелерін пайдалану немесе youtube сияқты платформаларда белгілі бір мазмұн бойынша ұсыныстар алу іспетті әртүрлі операцияларды жүзеге асыру барысында бізге көмектеседі.

Ақпараттық технология мамандары, бұқаралық ақпарат құралдары және көптеген кинематографиялық туындылар түсіндірген және мақұлдаған бұл құбылыстар жасанды интеллект тұжырымдамасының айналасында айналатын көптеген мифтерді тудырады. Сонымен қатар, мифологиялық тұрғыдан болса да, интеллектуалды машиналардың адамзаттың болашағын қалай қалыптастыратынын түсіндіруге тырысады. Қазіргі уақытта «миф» терминін көптеген адамдар нақты негіздемесі жоқ ойдан шығарылған баяндау немесе қазіргі оқиғалардың аллегориясы деп тұжырымдайды.

Аталмыш мақалада біз мифтің біз өмір сүріп жатқан шындықтың өзіне тән аспектісі – біздің ойларымыз бен іс-әрекеттерімізді қалыптастыратын шындық ретінде қарастырып, бұл ұғымның біз ойлағаннан әлдеқайда тереңрек мағынаға ие бола алатынын дәлелдеуге тырысамыз.

Шынында да, озық технологиялар туралы миф тек технологияға ғана қатысты емес; бұл, көбінесе, өзіміз туралы, яғни адамзат туралы әңгіме. Адам болу тек биологиялық немесе психоәлеуметтік қасиеттерді ғана қамтымайды. Біздің адамзаттың негізгі мәні біздің рухани табиғатымызда жатыр. Жасанды интеллект туралы мифті дұрыс түсінбеу бізді екі түрлі бағытқа бағыттауы мүмкін: адамзаттың адамгершіліктен аттап өтуіне негіз болатын ұғымды қалыптастыру, не керісінше, біздің адамгершілік атты биік қасиетімізді жан-жақты растауға ұмтылу[1].

Бұл мақалада, ең алдымен, жасанды туралы мифтің құрылымын және оның қазіргі қоғамға әсерін талдауға назар аударылады, ал басқа аспектілер кейінгі талқылауларда қарастырылады.

Жасанды интеллект (AI) дегеніміз не?

Жасанды интеллект төңірегіндегі дискурсқа түсінікті болу үшін басынан бастап кейбір тұжырымдамалық анықтамаларды ұсыну қажет. Осы терминдердің этимологиясына сүйене отырып, жасанды интеллектті әдетте адамның интеллектімен байланысты қасиеттерге ие жүйелерді құруға ұмтылатын техноғылым саласы деп түсінуге болады.

Адамның интеллектуалды іс – әрекеті табиғи тілді тану және түсіну сияқты әртүрлі әрекеттерді қамтиды. Бұл адамдар үшін ең аз күш-жігерді қажет ететін, бірақ айтарлықтай қиындықтар туғызатын және жасанды интеллект алгоритмдерінің белгілі бір шектеулерін ашатын әрекет. Осы шектеулерді

талқылау осы саладағы зерттеушілердің алдында тұрған іргелі гносеологиялық кедергілермен бірге әрі қарай зерттелетін болады [2].

Сонымен қатар, интеллектуалды әрекеттерге оқыту, мәселелерді шешу, теоремаларды дәлелдеу, кескінді тану, ойын ойнау және т.б. кіруі мүмкін. Белгілі ғалым Д. Думитреску (1999 ж.) потенциалды анықтамаларды төрт негізгі категорияға жіктейді. Автор жасанды интеллектті анықтауда когнитивті процестерге де, мінез-құлыққа да баса назар аударылуы мүмкін екенін атап өтеді. Осылайша, анықтамаларда келесі алғышарттар қарастырылуы мүмкін:

- 1) Жасанды Интеллект машиналары адамдар сияқты ойлайды,
- 2) машиналар ұтымды ойлайды,
- 3) машиналар адамдар сияқты әрекет етеді немесе
- 4) машиналар ұтымды әрекет етеді [3].

Осы алғышарттардың қабылдануына байланысты әртүрлі анықтамалар орынды, соның ішінде: AI ережелерге негізделген немесе белгісіз жағдайларда шешім қабылдау, эвристикалық мәселелерді шешу және оқыту сияқты адамның ойлауымен байланысты әрекеттерді автоматтандыруды талап етеді.

Жасанды интеллект есептеу жүйелерін адамдарға тән тәсілдермен ойлауға, машиналарға адамға ұқсас ақыл-ой сыйлауға бағытталған күш-жігерге қатысты. AI есептеу модельдері (когнитивістік тәсіл) арқылы ақыл-ой қабілеттерін зерттеу ретінде анықталады. Жасанды интеллект сенсорлық қабылдаудың, пайымдаудың, ерік-жігердің және іс-әрекеттің негізінде жатқан есептеу процестерін зерттеуді қамтиды. Жасанды Интеллект адамдар орындаған кезде интеллектуалды болып саналатын функцияларды орындауға қабілетті машиналарды жобалауды қамтиды [4].

Сонымен қатар, жасанды интеллект адамдар орындаған кезде интеллектті қажет ететін тапсырмаларды орындауға қабілетті жүйелерді жасайтын зерттеулерден туындайды. AI – қазіргі уақытта белгілі бір тапсырмаларда (мысалы, үлгіні тану, тілді түсіну және т.б.) адамдардан асып түсетін есептеу жүйелерін жобалау қызметі). AI – адамның интеллектуалды мінез-құлқын мүмкіндігінше адал түсіндіру және еліктеу үшін есептеу процестерін қолданатын зерттеу саласы. AI – интеллектуалды мінез-құлықты автоматтандыруға бағытталған информатика саласы. Осы анықтамалардан жасанды интеллект ұғымына қатысты белгілі бір тұжырымдар жасауға болады.

Бұл анықтамалардың ешқайсысы тек техникалық сипатта емес; олардың барлығы адамның белгілі бір аспектілеріне қатысты. Тіпті бірінші кезекте инженерлікпен немесе бағдарламалаумен айналысатын зерттеушілер философиялық тәсілдерге шектеулі қызығушылықпен жасанды интеллекттің анықтамаларын тұжырымдайды, олар адам болу дегеннің не екенін нәзік немесе ашық түрде қарастырады. Бұл сөзсіз, өйткені жасанды интеллектті құруға ұмтылу барысында біз жиі кездесетін модельдер адамның интеллектінен алынған. Дәл осы технологияның адамның ерекшелігіне жақындығы біздің өмірімізді қалыптастыра алатын әртүрлі мифтердің негізін құрайды.

Миф дегеніміз не? Қазіргі мифтер. Көрнекті ойшыл Мирчеа Элиаде (1978) айтқандай, ежелгі мифтер тек қиялдағы әңгімелер ғана емес. Мифті жалпыға бірдей қабылданған түрде анықтау академиялық ортада да, тұжырымдаманы күнделікті өмірде қолданатындар арасында да қиын міндет болып табылады.

Элиаде мифі – бұл өте күрделі мәдени шындық, оған көптеген қосымша көзқарастар тұрғысынан қарауға және түсіндіруге болады деп тұжырымдайды. Ал, танымал ғалым Фрэнсис Питерс (1997 ж.) мифтер мен логотиптердің қарама-қайшы терминдерімен мысалға келтірілген мифке деген дәстүрлі философиялық қатынасты ерекше атап көрсетеді. Логотиптер ұтымды, аналитикалық және шынайы көзқарасты білдіреді, ал мифтер, керісінше, қисынсыз және шындыққа жанаспайтын нәрсені білдіруі мүмкін [5].

Алайда, Аристотель ежелгі космогониялардағы логотиптер мен мифтердің ішінара қабаттасуын интуитивті түрде қабылдады, дегенмен оның презентациясы қазіргі зерттеулермен салыстырғанда аңғал болып көрінуі мүмкін. 20 ғасырдың екінші жартысындағы зерттеулер белгілі бір дәрежеде бұрынғы кезеңдердегі мифтерге редуционистік көзқарастарды қалпына келтірді. Мифті «шынайы шындық» ретінде көрінетін мәдениеттер тұрғысынан және мүмкін, одан да маңыздысы, терең мағынаға толы және мінез-құлық үлгісі ретінде қызмет ететін ғажап тарихи құбылыс ретінде қабылдауға болады.

Ежелгі мифтерге сәйкес жасанды интеллект туралы мифке қатысты деректерді қысқаша сипаттау мақсатында, бұл жаңа миф «шынайы шындықты» білдіретін, маңызы орасан зор ғажап тарихи құбылыс ретінде және супертехнологиялық тұлғаға еліктеуге тұрарлық модель ретінде қарастыруымызға болады. Біз ойлау машинасы туралы мифтің қашан және қалай пайда болғанын анықтауға көп көңіл бөлмейміз, дегенмен біз бұл мәселеге қысқаша тоқталамыз.

Керісінше, біздің қызығушылығымыз – бұл миф «тірі» болып табылатын адамзатты түсіну және сипаттау, мінез-құлықтың жаңа үлгілері мен адам болу тұжырымдамасына жаңа мағына беру болып табылады. Келесі мәтінде біз жасанды интеллект мифінің мәні мен құрылымына тереңірек үңілеміз. Кейіннен біз уақыт өте келе әртүрлі авторлар ұсынған мифтің әртүрлі анықтамаларын қарастырамыз. Жоғарыда айтылғандай, Мирчеа Элиада (1978 ж.) жан-жақты анықтамалардың бірін береді: Миф қасиетті тарихты баяндайды; ол алғашқы заманда болған оқиғаны, «бастаулардың» мифтік уақытын баяндайды.

«Басқаша айтқанда, миф табиғаттан тыс тіршілік иелерінің іс – әрекеттері арқылы шындықтың қалай пайда болғанын айтады-мейлі ол бүкіл ғарыш болсын, арал немесе өсімдік түрі, адамның мінез-құлқы немесе мекеме сияқты оның фрагменті болсын. Бұл әрқашан «жаңалық» туралы әңгіме; ол бізге бір нәрсенің қалай пайда болғанын, оның қалай басталғанын айтады. Миф тек шын мәнінде не болғанына, не толығымен өрбігеніне қатысты. Мифтердегі кейіпкерлер табиғаттан тыс тіршілік иелері, ал миф олардың шығармашылық белсенділігі мен шығармаларының қасиеттілігін ашады» [6].

Табиғаттан тыс тіршілік иелерінің араласуынан кейін адамдар бүгінгі күнге айналды – өлімші, жыныстық және мәдени тіршілік иелері. (5-6 беттер) Элиаданың анықтамасы қазіргі жасанды интеллект мифінің сипаттамасымен өте жақсы сәйкес келеді. Жалғыз айырмашылық мынада: бұл жаңа оқиға, шын мәнінде, ежелгі болса да, эсхатологиялық элементті – бұрыннан бар әлемнен өзгеше жаңа әлем туралы көзқарасты – әлі жасалмаған, бірақ сөзсіз технологиялық жетістіктермен ойластырылған әлемді сипаттайды.

Жасанды туралы мифте ерекше қабілеттерге ие, жаңа әлемді қалыптастыруға қабілетті суперқаһармандар бейнеленген. Сонымен қатар, бұл миф трансгуманистік тұрғыдан өлмейтін, анатомиядан кейінгі денеге ие және белгісіз мәдени болашаққа ұмтылатын адамның жаңа түрін анықтайды. Юваль Ноа Харари (2018 ж.) өзінің бестселлер кітабында күрделі технологиялармен көмкерілген миф туралы егжей-тегжейлі баяндайды «Хомо Деус: Болашақтың Қысқаша Тарихы». Миф адам өмірінен жойылған жоқ, тіпті біз өмір сүріп жатқан әлемді демитологизациялау әрекеттері жасалса да, ол тірі.

Бұқаралық ақпарат құралдары, саясат, мәдениет, білім беру салаларында, күнделікті өмірде әртүрлі формада бүркемеленген миф бүгінгі күнге дейін жалғасуда. Мирчеа Элиаданың мифтің әйгілі анықтамасынан басқа, миф ұғымына және оның жасанды интеллекті қамтитын заманауи технологиялармен байланысына жарық түсіретін басқа анықтамаларды зерттеу ағартушылық болып табылады.

Сорбонна университетінің профессоры Пьер Брунель (2003 ж.) миф терминінің төрт анықтамасын ұсынады [7].

Анонимді оқиға ретінде миф этникалық немесе шығу тегі аңызға айналған аллегориялық мәнге ие. Қазіргі трансгумандық модельдер ежелгі мифтерді қайта түсіндіруден басқа ештеңе емес екенін көрсетеді. Миф діни немесе поэтикалық жүйедегі аңызға айналған оқиға ретінде қарастырылады. Бұл Жаңа Дәуір ілімдерін заманауи ғылым мен техниканың элементтерімен үйлестіретін Раэлизм, Саентология Шіркеуі, Датаизм және Болашақ Жолы сияқты заманауи діни жүйелерді қамтиды.

Миф сенімнің бір түрі (көбінесе бұлыңғыр), культ немесе стихиялық зайырлы ғибадат ретінде ұжымдық тұжырымдама болып табылады. Мысалдарға атақты адамдар туралы миф, жылдамдық туралы миф, спорт туралы миф және прогресс туралы миф, соның ішінде технологиялық прогресс жатады.

Миф тарихи немесе сентименталды оқиға, мүмкін емес немесе жалған баяндау ретінде белгілі. Бұған мысалдарды «Трансценденттілік», «Жасанды Интеллект», «Автоматика» және т.б. фильмдерден табуға болады.

Брунель 3 және 4 тармақтарда келтірілген миф туралы анықтаманы азiргi заманға сай дәл анықтама ретінде мойындайды. Алайда, ол «миф» терминінің діни тұрғыда мағынасы толық ашылмаған деп есептейді.

«Біз назар аударғымыз келетін анықтаманы, менің ойымша, қысқалығына қарамастан, осы мақаладағы тәсілге ең сәйкес келетінін Алексей Лосевтің (2008) «Миф диалектикасы» кітабынан табуға болады. Диалектикалық және феноменологиялық әдістерді қолдана отырып, мифтің маңызды құрамдас бөліктерін мұқият талдағаннан кейін Лосев мынаны тұжырымдайды: Миф – қысқаша айтқанда ғажайып жеке тарих. Осы тұжырымдағы әрбір сөздің маңыздылығын мойындау өте маңызды [8].

Лосев «адам», «тарих», «сөз» және «ғажайып» сияқты негізгі ұғымдардың диалектикасын түсінетін адам ғана бұл тұжырымды толық түсіне алатынын ескертеді. Сонымен қатар, Лосев «адам» ұғымын «сөз» ұғымымен сәйкестендіру арқылы тұжырымды жеңілдетуге тырысады. «Миф» адам

туралы сөзге, адамға тиесілі, оны білдіретін және ашатын сөзге айналады. Бұл тұрғыда Лосев адамның лингвистикалық және өзіндік анықтамалық қабілеттерін синтездейтін жаңа термин – атауды енгізеді. Осылайша, соңғы жеңілдетілген тұжырым келесідей: Миф – бұл кең сиқырлы атау.

Осы тұжырымды ескере отырып, біз қазіргі заманғы жасаны интеллект мифінің мәні мен құрылымын сипаттауға тырысамыз. Жасанды интеллект туралы мифке мүмкіндік берген тарих жасанды интеллект тарихы мен оның жетістіктері туралы жан-жақты есеп беруге тырысқанда, өткен мифтердің, қиялдардың және философиялардың маңызды элементтерін қарастырғанымыз абзал.

Еврей дәстүріндегі Голем немесе Англо-Саксон әлеміндегі Франкенштейн сияқты кейіпкерлерді қаперімізге алсақ. Алайда, осы талқылаудың мақсатына байланысты біз 20 ғасырдың ортасында технология биологиялық емес интеллектуалды белсенділікті модельдеуге қабілетті даму деңгейіне жеткен маңызды оқиға екендігін айқындауға ұмтыламыз. Бұл адам интеллектінің биік дәрежесін көрсететін маңызды кезең болды.

Танымал ойшыл, философ Алан Тьюринг 1950 жылы Оксфорд университетімен байланысты Mind журналында «Есептеу Техникасы және Интеллект» атты әйгілі мақаласын жариялады. Бұл мақалада интеллектуалды машиналардың мүмкіндігі зерттелді және аталмыш зерттеу қазіргі таңда жасанды интеллект тарихындағы бетбұрыс болып саналады. Айта кету керек, сол дәуірдегі компьютерлердің есептеу қуаты қазіргі кездегіден әлдеқайда төмен болды [9].

Осы мақалада Тьюринг машиналардағы адамға ұқсас интеллектті анықтауға бағытталған өзінің әйгілі тестін ұсынды. Тьюринг сынағы өте қиын болды және бүгінгі күнге дейін бірде-бір технология оны сәтті тапсырған жоқ. Тіпті жасанды интеллект саласындағы ең оптимистік сарапшылар да қазіргі уақытта Тьюринг сынағын қалай жеңуге болатынын жан-жақты қарастыруда. Қолданыстағы парадигмадан мүлдем басқа тәсіл қажет сияқты. Дегенмен, біздің назарымыз ең алдымен алыпсатарлық немесе ғылыми-фантастикалық сценарийлерді жүзеге асырудан бас тарта отырып, қазіргі жетістіктерге бағытталатынын атап өткен жөн.

Жасанды интеллект туралы мифтің мәні мен құрылымы негізі мен контекстін анықтай отырып, жасанды интеллектке қатысты мифтердің мәні мен құрылымына тереңірек үңілейік. Миф ұғымы көп қырлы және оған әр қырынан қарауға болатындығын мойындау маңызды. Біздің талдауымызда біз қосымша деңгейлерді немесе түрлерді де ажыратуға болатынын мойындай отырып, үш түрлі деңгейді қарастырамыз. Мифтің жалпыға бірдей келісілген анықтамасы болмағандықтан, біз осы үш деңгейді олардың осы мифтер таралатын ортадағы белгілі бір ойлау үлгілері мен мінез-құлықтарын шабыттандыру және оларға әсер ету қабілетіне қарай жіктейміз.

Жасанды интеллектке қатысты мифтердің бірінші деңгейін клише деңгейі ретінде белгілеуге болады. Мұнда біз бұқаралық мәдениетке негізделген, бірақ қарапайым адамдардың өмірінде практикалық маңызы жоқ әртүрлі бейнелерді кездестіреміз. Бұл мифтер тек көркем әдебиет саласында өмір сүреді. Бір мысал, жасанды интеллект жасалғаннан кейін ол адамзатқа сөзсіз қауіп төндіреді, бұл адамзатты сезімтал машиналармен бағындыруға немесе жоюға әкеледі деген миф. Бұл әңгіме клише ретінде кеңінен танымал болды, бірақ ол біздің бойымызға күнделікті қорқыныш ұялатпайды және жаңа технологияларды кеңінен қолдануға кедергі келтірмейді.

Басқаша айтқанда, жасанды интеллекттің айналасындағы клишелердің деңгейі біздің күнделікті әрекеттерімізге ең аз әсер ететін фантазмагориялық көріністерден тұрады. Біз оларды тіпті балаларға айтылатын түнгі ертегілермен салыстыра аламыз.

Діни тұрғыдан келгенде, жасанды интеллект туралы миф терең әсер етеді. Ол тек технологиялық жазықтықта ғана жұмыс істемейді, керісінше біздің өміріміздің құрылымына енеді. Ол біздің шығу тегімізді түсіндіретін, кім екенімізді түсінуімізді қалыптастыратын және болашағымызға көзқарасымызды көрсететін мәліметтер береді. Осы мифтің сенімдері мен догмаларын қабылдай отырып, жақтаушылар жасанды интеллектті діни құрметке сәйкес трансценденттік қасиетпен байланыстырады. Ол сенім жүйелерінің орталығына және құлшыныс мен үміттің репозиторийіне айналады. Осылайша, діни деңгейде жасанды интеллект туралы миф әлеуметтік динамиканың қалыптасуында маңызды рөл атқарады. Ол технология мен руханиятты тоғыстырып, зайырлы діннің жаңа түрін тудырады [10].

Абстрактілі ұғымдарға жеке тұлғаларды беру, оларды табиғаттан тыс қабілеттермен сусындату және адам болмысын қайта анықтау арқылы бұл миф адамның санасы мен ұмтылысының өзегіне ену үшін қарапайым технология саласынан асып, терең әсер етеді. Лосевтің тұжырымдарын ескере отырып, біз тарихқа қатысты тағы бір маңызды аспектке тап боламыз.

Миф тарихи процестердің дамуын басқаратын, мифтік санаға ерекше енетін сиқырлы атау болып табылады. Жасанды интеллект туралы миф тарих пен уақытты бір арнаға тоғыстыратын кең спектрлі ұғымға саяды.

Астарлы мағынасы мынада: миф материалдық шындық ретінде көрінгеннен кейін, ол ақырында жойылады, өйткені мифтік сананы «құжымдық цифрлық ақыл» ығыстырады. Яғни, миф өзінің мәнін, атауын және ғажайып өлшемін жоғалтады.

Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйініне келетін болсақ, жасанды интеллектке қатысты мифтерді тұтас қарастыруымыз керек. Олардың әрқайсысы бірін-бірі толықтырады. Өйткені олар өзара шабыттың қайнар көзі ретінде қызмет етеді. Белгісіздік пен шектеулерге қарамастан, миф бізді осы мақсатқа жетелейтін қозғаушы күш ретінде сақталады. Сезімтал машина мен супер интеллект туралы мифтің пайда болуы біздің гипер-технологиялық өркениетіміздің контекстінде сөзсіз болды. Аталмыш мәселе қаншама дау тудырса да, бұл миф біздің қазіргі шындықты қалыптастыруда маңызды рөл атқарары сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Bostrom, N. (2016). Superinteligenta. Direcții, pericole, strategii [Superintelligence. Paths, Dangers, Strategies]. Bucharest: Litera.
2. Brunel, P. (2003). Miturile secolului XX [Myths of the 20th century]. Bucharest: Univers.
3. Dreyfus, H. L. (1978). What Computers Can't Do: The limits of Artificial Intelligence. HarperCollins.
4. Dumitrescu, D. (1999). Principiile Inteligentei Artificiale [Principles of Artificial Intelligence]. Cluj: Editura Albastră.
5. Eliade, M. (1978). Aspecte ale mitului [Aspects of the myth]. Bucharest: Univers.
6. Gavriluță, N. (2018). Noile religii seculare: corectitudinea politică, tehnologiile viitorului și transumanismul [The New Secular Religions: Philosophy, Social and Human Disciplines 2023 vol. I 84 Political Correctness, Future Technologies, and Transhumanism]. Iași: Polirom.
7. Harari, Y. N. (2018). Homo Deus: scurtă istorie a viitorului [Homo Deus: A Brief History of Tomorrow]. Iași: Polirom.
8. Larson, E. J. (2022). Mitul inteligenței artificiale: de ce computerele nu pot gândi la fel ca noi [The Myth of Artificial Intelligence: Why Computers Can't Think the Way We Do]. Iași: Polirom.
9. Lee, Kai-Fu. (2021). Superputerile inteligenței artificiale: China, Silicon Valley și noua ordine mondială [AI Superpowers: China, Silicon Valley, and the New World Order]. Corint Logistic.
10. Losev, A. F. (2008). Диалектика мифа. Академический Проект [The dialectic of Myth. Academic project], 303 c. 11. Newell, A., Shaw, J. C., Simon, H. A. (1958). Chess-Playing Programs and the Problem of Complexity. IBM Journal of Research and Development, 2(4), 320 – 335. 12. Peters, F. E. (1997). Termenii filozofiei grecești [Greek Philosophical Terms]. Bucharest: Humanitas.

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ ӘСЕРІМЕН ИДЕЯЛАРДЫ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАУ ӘДІСІ

Сұлтанбаева Э.,

Кенжеғали Сағадиев атындағы

Халықаралық Бизнес Университетінің аға оқытушысы

Жасанды интеллект арқылы ақпарат алмасудың басым парадигмасы-медиа эффектілері және байланыс құралдарын пайдалану уақыт өте келе өзгеріске ұшырайтыны анық. Mass Communication Quarterly (JMCQ) Медиа зерттеулеріне сүйенер болсақ, адамдар мен жасанды интеллект арасындағы жылдам дамып келе жатқан медиа үш өлшемнің өзара әрекеттесуін тұжырымдай алады. Бұл жасанды интеллект технологиялардың әсерімен ғылыми-техникалық революция заманында ұлттық рухани құндылықтарды әлеуметтік-гуманитарлық ғылымның шын мәніндегі жетекші формасы ретінде тасымалданады, онсыз қазіргі материалдық және рухани игіліктерді өндіру мүмкін емес.

Қазақстандық қоғамдағы ұлттық рухани құндылықтар – тіл, діл, салт-дәстүрлер, әдебиет пен өнер құндылықтарының рухани байлығы болып табылады. БАҚ-та ұлттық тарихқа, мәдениетке және мифологияға байланысты тақырыптарға қызығушылықтың артқанын байқауға болады. Рухани құндылықтардың арқасында біз өзіміздің халықтық қалпымызды сақтап, әлемге танылып отырмыз. Сондықтан да кешеден бүгінге сол құндылықтарымыз қалай жетті, ертеңгі күнге жеткізе аламыз ба деген сұраққа жауап іздеп көрейік.

Г.Г. Почепцовтың зерттеуінде келтіргендей, коммуникацияның түрлерінің бірі масс-медиамен байланыстыруға болады [1]. Коммуникацияның семиотикалық моделінде Ю. Лотман фольклорлық

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Алимжанова А.Б., Апи Ш.Д.	
ЖУРНАЛИСТИКАДАҒЫ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ПЕН ДЕРЕКТЕРДІ ТАЛДАУДЫҢ РӨЛІ.....	4
2. Жақсылықбаева Р.	
ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІҢ ЗЕРТТЕЛУ, ДАМУ БАҒЫТЫ.....	6
3. Рушанова Н.Б.	
ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ: МИФ ЖӘНЕ ШЫНДЫҚ.....	10
4. Сұлтанбаева Э.	
ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ ӘСЕРІМЕН ИДЕЯЛАРДЫ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАУ ӘДІСІ.....	14
5. Sultanbayeva G.S., Kuash R.	
COMBATING DISINFORMATION: THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN JOURNALISM.....	17
6. Yskakuly D., Duisenbi A.	
EXPLORING THE INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN CONTEMPORARY CINEMA.....	22
7. Ярных В.И.	
ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ДИЗАЙН И AI: ВОЗМОЖНОСТИ И ОГРАНИЧЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ.....	26
8. Султаналиева А.С.	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В МУЛЬТИМЕДИЙНОЙ ЖУРНАЛИСТИКЕ: ВОЗМОЖНОСТИ И ВЫЗОВЫ.....	29
9. Алымбекова М.Т.	
ИИ: НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ И ВЫЗОВЫ В ОБРАЗОВАНИИ.....	32
10. Martynenko E.V., Matvienko V.V.	
USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN RUSSIAN MEDIA: EXPERIENCE AND PROSPECTS...34	
11. Атай Ш.А.	
ЖУРНАЛИСТІК ЗЕРТТЕУДЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІ ҚОЛДАНУ ТӘЖІРИБЕЛЕРІ.....	36
12. Бүркітбаева А.Ш.	
МЕДИАДАҒЫ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ: ЭТИКАЛЫҚ ЖӘНЕ МОРАЛЬДЫҚ АСПЕКТІЛЕР.....	37
13. Жарылқап С.М.	
ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ: ҚАЗАҚСТАН ТУРИЗМІНДЕГІ ҚОҒАММЕН БАЙЛАНЫСТЫ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАУ.....	40
14. Есімбай А.	
ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ЖАРҒА ЖЫҒА МА?.....	42
15. Nico D.	
JOURNALISM AND AI: OPPORTUNITIES AND THREATS.....	44
16. Kuash R.	
THE INTEGRATED APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN JOURNALISM: A NEW ERA OF CROSS-CULTURAL INTERACTION.....	46
17. Yuting S., Mukhtar L.	
ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN MODERN JOURNALISM.....	50
18. Hailati A.	
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON JOURNALISM.....	52
19. Zhenis M.	
ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN JOURNALISM.....	54
20. Пірмағамбет Ә.С.	
ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ЖӘНЕ АЛАШ ПУБЛИЦИСТИКАСЫНДАҒЫ ДАТА- ЭЛЕМЕНТТЕР.....	55
21. Есқали Т.	
САНА ШЕКАРАСЫНДАҒЫ ТЕКЕТИРЕС: ЖУРНАЛИСТИКАДАҒЫ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТКЕ ЖАН-ЖАҚТЫ ШОЛУ.....	58
22. Арапханұлы Р.	
ДАТА ЖУРНАЛИСТИКАДАҒЫ ДЕРЕКТЕРДІ ЖИНАУ, ӨНДЕУДІ АВТОМАТТАНДЫРУДАҒЫ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ РӨЛІ.....	60